

Fylkesstyret:

Namn	Verv	Oppmøte	Mobil	E-post
Oddvar Mikkelsen , 6640 Kvanne	Fylkesleder	Møtt	41460565	oddvarm74@gmail.com
Gunnhild Overvoll , 6200 Stranda	Nestleder	Møtt	97164856	gmover@online.no
Petter Melchior , 6214 Norddal	Styremedlem	Forfall	92283477	petter.melchior@gmail.com
Odd Bjarne Bjørdal , 6156 Ørsta	Styremedlem	Møtt	95928731	oddbjarne.bjordal@tussa.com
Vegard Smenes , 6530 Averøy	Styremedlem	Møtt	99786830	vsmenes@gmail.com
Marte Halvorsen , 6687 Valsøyfjord	1. vara	Møtt	93423436	martehalvorsen1@gmail.com
Ingunn Talgø , 6628 Meisingset	Nestleder BKL	Forfall	99562957	italgo98@gmail.com
Tommy Røkkum , 6640 Kvanne	Styremedl BU	Møtt	45065573	tommy_tiger_94@hotmail.com
Til orientering:				
Konrad Johan Kongshaug 6530 Averøy	2. vara		90856350	konradkongshaug@hotmail.com
Anna Håland Berget , 6300 Åndalsnes	3. vara		91522107	bergetann@hotmail.com
Sekretariatet				
Arnar Lyche	org.-sjef	Møtt	41418871	arnar.lyche@bondelaget.no
Arild Erlien	rådgiver	Møtt	99726399	arild.erlien@bondelaget.no
Atle Frantzen	førstekonsulent		90954787	atle.frantzen@bondelaget.no
Rose Bergslid	rådgiver		93003808	rose.bergslid@bondelaget.no

Protokoll fra styremøte i M&R Bondelag onsdag 26. september 2018 kl. 10.30 – 16.00 på Felleskjøpets møterom i 3. etasje, Molde

Faste saker for styret i Møre og Romsdal Bondelag:

1/2018 Godkjenning av saksliste

Vedtak: Innkalling og sakliste godkjent

2/2018 Godkjenning av protokoll fra telefonstyremøte 30. mai 2018

Vedlegg: Protokoll var tidligere utsendt

Vedtak: Protokoll fra styremøte godkjent

Kommentert i styret:

Alle styremedlemmene bør bli flinkere til å kommentere protokollen når sendes ut til godkjenning. Alle må svare på e-post at protokoll er godkjent eller komme med merknader/endringer.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Fannestrandveien 63. 6415 Molde	Besøksadresse: Fannestrandveien 63. Molde (Felleskjøpet)	Telefon: 71 20 28 90	Mobil: 41 41 88 71	E-postadresse: More.romsdal@bondelaget.no
Møre og Romsdal Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto:	8101.05.12891	Internet: www.bondelaget.no/moreogromsdal

3/2018 Medlemsutvikling og medlemsverving

Medlemsutvikling pr 18. september 2018

Medlemstall pr. 31/12-2017: 3.293

Medlemstall pr 01/01-2018: 3.278

Endring hittil i 2018: -47

Medlemstall pr. 18/09-2018: 3.231

Nyinnmeldte i 2018: 80

	Antall pr. 01.01.2018	Antall pr. 18.09.2018	Utmeldte	Døde	Nye
15 Møre og Romsdal Bondelag					
8150201 Molde Bondelag	129	131	5	2	7
8151101 Vanylven Bondelag	79	76	3	0	0
8151105 Rovde Bondelag	27	25	2	0	0
8151501 Vestre Sunnmøre Bondelag	75	71	8	0	4
8151901 Volda Og Dalsfjord Bondelag	63	61	4	1	2
8151903 Austefjord og Bjørke Bondelag	63	62	1	0	0
8152001 Ørsta Bondelag	97	94	4	0	1
8152005 Hjørundfjord Bondelag	60	57	4	1	1
8152301 Ørskog Bondelag	31	32	0	0	1
8152401 Eidsdal og Norddal Bondelag	48	48	0	0	0
8152402 Valldal Bondelag	53	51	2	0	0
8152501 Stranda Bondelag	55	54	3	1	2
8152502 Sunnlyven Bondelag	67	66	2	0	1
8152504 Liabygda Bondelag	20	19	2	0	1
8152601 Stordal Bondelag	28	28	0	0	0
8152801 Sykkylven Bondelag	98	92	8	1	2
8152901 Skodje Bondelag	60	59	5	0	4
8153201 Giske Bondelag	60	60	2	0	2
8153401 Hildre Og Vatne Bondelag	40	37	5	0	2
8153406 Ytre Haram Bondelag	44	45	0	0	1
8153501 Vestnes Bondelag	124	121	7	1	4
8153907 Rauma Bondelag	168	166	6	0	4
8154301 Nettet Bondelag	78	75	5	1	2
8154501 Midsund Bondelag	23	25	0	0	2
8154601 Harøy-Fjørtoft Bondelag	17	18	0	0	1
8154701 Gossen Bondelag	50	50	2	0	2
8154801 Fræna Bondelag	133	134	2	0	3
8154802 Hustad Bondelag	84	85	1	0	2
8155101 Eide Bondelag	72	70	3	1	1
8155403 Averøy Bondelag	137	133	5	0	1
8155601 Frei Bondelag	20	23	1	0	4
8155701 Gjemnes Bondelag	152	152	4	1	4
8156001 Straumsnes og Tingvoll Bondelag	168	165	4	0	1
8156301 Sunndal Bondelag	161	155	9	1	3
8156601 Surnadal Bondelag	211	212	4	2	5
8156602 Todalen Bondelag	40	40	1	0	1
8156701 Rindal Bondelag	198	200	3	0	5
8156901 Aure Bondelag	123	119	6	0	2
8157101 Halså Bondelag	66	65	2	1	1
8157301 Smøla Bondelag	51	52	0	0	1
8159901 Direkte Medlem Av Fylkeslaget	5	3	2	0	0
Totalt	3 278	3 231	127	14	80

4/2018: Referat fra møter og arrangementer (siden siste styremøte)

30. mai: Årsmøte i Studieforbundet næring og samfunn, Møre og Romsdal. Atle Frantzen Holdt på Felleskjøpets møterom i Molde.

Atle Frantzen er nestleder i styret, og møtte for M&R Bondelag.

1.juni: Styringsgruppemøte i Grøn Forsking og Landbruk 21. Stjørdal. Oddvar Mikkelsen

4. juni: Møte om ny samling for unge bønder. Bondelagskontoret. Molde

Vi har brukt å ha et årlig møte med arrangørene (Bondelaget, Tine, Nortura, Felleskjøpet, Fylkesmannen) av Samling for unge bønder for å ha en liten drøfting av erfaringene med forrige arrangement og ikke minst for å se framover i forhold til nytt arrangement.

Tilstede: Møre og Romsdal Bondelag: Arnar Lyche, Arild Erlien, Atle Frantzen. Felleskjøpet Agri: Svein Aure. Nortura: Forfall. TINE: Jenny Velle.

Det er ønske om gjennomføring av ny samling etter samme mønster som siste samling 2.-3. februar på Sunnmøre.

- Primært gjennomføring over to dager (fredag-lørdag) i januar-februar 2019.
- Lignende opplegg med buss som sist.
- Foreløpige forslag: 1) Håholmen (Fræna/Eide/Averøy.) 2) Smøla/Nordre ytre Nordmøre

5. juni: Representantskap. Norges Bondelag. Lillehammer. Oddvar Mikkelsen, Rose Bergslid

6. – 7. juni: Årsmøte i Norges Bondelag. Lillehammer.

Norges Bondelags årsmøte holdt på Scandic Lillehammer Hotel, Lillehammer.

Utsendinger fra Møre og Romsdal var foruten fylkesleder Oddvar Mikkelsen de årsmøtevalgte utsendingene Gunnhild Overvoll, Petter Melchior, Vegard Smenes, Odd Bjarne Bjørdal, Marte Halvorsen og Konrad Johan Kongshaug.

Rådgiver Rose Bergslid møtte i stedet for organisasjonssjef Arnar Lyche (som hadde forfall).

Arne Magnus Aasen, Tingvoll, deltok som ordstyrer i årsmøtet. Audun Skjervøy, Norddal, var invitert gjest som kandidat til tredje vara til styret. Fylkesleder i M&R Bygdekvinnelag, Monika Frisvold Vågan, Rauma, møtte som utsending for Norges Bygdekvinnelag.

Oddveig Gikling-Bjørnå, Sunndal, som representerer Nortura som styremedlem i Norges Bondelag, hadde sjukdomsforfall.

Pressemelding og omtale på hjemmesida 7. juni:

Aktive møringer på Bondetinget

En aktiv delegasjon fra Møre og Romsdal deltok på "Bondetinget" på Lillehammer 6. og 7. juni sammen med 300 andre delegater og gjester, deriblant landbruksminister Jon Georg Dale fra Volda. Arne Magnus Aasen, Tingvoll, ble gjenvalgt til styret i Norges Bondelag. Audun Skjervøy, Norddal, ble ny 3. varamedlem til styret.

Markedsregulering, omdømme, dyrevelferd, klima og reaksjoner på den nylig inngåtte jordbruksavtalen var bare noen av de mange temaene som engasjerte i debatten.

- Det strir mot sunn fornuft og mot Stortingets mål i landbrukspolitikken når en bonde som får klimaråd på garden vil oppnå framgang i klimaarbeidet ved å øke avdråten, øke kraftforandelen, kutte beitebruken og særlig utmarksbeite. Og aller mest ved å kutte ut heie kua, sa nestleder Gunnhild Overvoll, Stranda, i et engasjert innlegg om rødt kjøtt og klima der hun hevdet drøvtyggerne får ufortjent mye negativ oppmerksomhet i klimadebatten. I verste fall tar dette fokus slik at andre nødvendige grep ikke blir gjort, for eksempel i transport og i olje og gass.

Overvoll sa det nasjonale klimaregnskapet bygger på en mangelfull statistikk som slår veldig feil ut for drøvtyggeren. Kretsløp og god ressursutnytting er glemt til fordel for reduserte brutto klimagassutslepp. Hun viste til at Møre og Romsdal Bondelag har tatt initiativ for utvikling av nye kunnskapsplattformer for klimapolitiske virkemiddel.

Vegard Smenes, Averøy, ga uttrykk for bekymringer rundt utviklinga i priser på kjøp og leie av mjølkekvoter. Han mener mjølkebonder betaler alt for mye penger til de som har gått ut av næringa.

Marte Halvorsen, Halså, tok opp hjorteproblemtikken, mens fylkesleder Oddvar Mikkelsen, Surnadal, fokuserte på rovdyr. Han utfordret landbruksministeren på å støtte beitenæringa etter Klima- og Miljødepartementets forsøk på å overstyre rovviltneimnda i Midt-Norge og endre ny forvaltningsplan.

I debatten om samvirkenes rolle i matvaremarkedet oppfordret Oddvar Mikkelsen om at samvirkene må øke samarbeidet med hverandre, med Bondelaget og med andre aktører i foredlingsindustrien. Det aller viktigste er felles innsats for å øke avsetningen av norske varer i det norske markedet

I sin tale kom landbruksminister Jon Georg Dale fra Volda med fire utfordringer til årsmøtet i Norges Bondelag. - All mat som blir omsatt i Norge skal være trygg, derfor er det ansvaret bonden tar viktig, sa Dale og ga fire utfordringer til norsk matproduksjon: Mattrygghet, økt matproduksjon, landbruk over hele landet og bærekraft.

Styret

Lars Petter Bartnes, Nord-Trøndelag, ble gjenvalgt som leder i Norges Bondelag. Tidligere fylkesbondelagsleder Arne Magnus Aasen, Tingvoll, ble gjenvalgt som ordfører i årsmøtet, og Audun Skjervøy, Norddal, ble ny 3. varamedlem i Bondelagets nasjonale styre.

Arne Magnus Aasen (56) har vært ordfører i Norges Bondelag siden 2013 og går nå inn i sitt sjette år. Ordføreren innkaller og leder organisasjonens årsmøte og har møterett og talerett i Bondelagets styre. -

Interessen og engasjementet for norsk landbruk er større enn på lenge, også hos meg. Jeg ser fram til å bidra til å bygge laget i Norges Bondelag enda sterkere i året som kommer, sier Aasen.

Audun Skjervøy (57) driver med jordbær og potet i Valldal. Han er medlem i Grøntutvalget for bondelaga på Vestlandet, leder i Valldal Bondelag, har tidligere vært styremedlem i Møre og Romsdal Bondelag og går nå inn som 3. varamedlem i Bondelagets styre. - Jeg ser fram til å bidra for å bedre bondens rammevilkår og jobbe for ei levende landbruksnæring over hele landet, sier Skjervøy.

15.juni: Motivasjonskveld jervejakt, Valldal. Atle Frantzen.

Arrangør var Valldal JFF, i samarbeid med Jakt- og Fiskesenteret, Hallingdal.

Foredragshaldarar var Eivind Lurås og Håvard Wiggen. Utgangspunkt for møtet var den aktuelle situasjonen i Norddal/Stranda, med tap av beitedyr pga jerv.

Ca 30 frammøtte fekk praktiske tips om erfaringar med jervejakt.

19. juni: Arbeidsmøte om klimaforhandlingene med regjeringen. Oslo. Arnar Lyche

Ledergruppa i Norges Bondelag har nedsatt en intern prosjektgruppe for å forberede og følge landbrukets forhandlinger med regjeringen om klimakuttambisjoner.

Gruppen består av:

Sigrid Hjørnegård, leder, Johanne Houge, prosjektkoordinator, Hildegunn Gjengedal, internasjonale forhandlinger, Per Harald Agerup, FoU og jordbrukspolitiske virkemidler, Arnar Lyche, organisasjonssjef i Møre og Romsdal

20. juni: Møte i Arbeidsutvalget i Midtnorsk Landbruksråd. Surnadal. Oddvar Mikkelsen.

22. juni: Møte om Landbruk 21. Surnadal. Oddvar Mikkelsen. Arnar Lyche

Landbruket i Møre og Romsdal ønsker å koble seg på Landbruk 21 Trøndelag. Saken er i eget møte også diskutert med fylkesmannen i Møre og Romsdal og Møre og Romsdal fylkeskommune. Det er nå viktig å avklare detaljene med dere i Trøndelag. Vi starter møtet med en gjennomgang av prosessen så langt – fra begge parter, og deretter diskusjon og avklaring.

26. juni: Møte i styringsgruppa i beiteprosjektet. Molde

27. juni: Arbeidsmøte om Landbrukskonferansen 2019

Bondelagskontoret. Fra M&R Bondelag deltok Arnar Lyche, Rose Bergslid og Arild Erlien.

Fra Fylkesmannen Aud Lindset Drågen. Fra Småbrukarlaget: Eli Sæther

Tid og sted for landbrukskonferansen: Alexandra Hotell, Molde, fredag 8. mars 2019

Arbeidstitel for landbrukskonferansen 2019 er Bonden i sentrum.

27. juni: Møte om rovdyr. Ansatte i fylkesbondelagene i Midt-Norge. Trondheim. Atle Frantzen

Møte for å jobbe videre med planen og innholdet i planen for felles arbeid med rovdyr og beitedyr i region 6.

27. juni: Møte om hjort. Fylkeshuset. Molde. Arnar Lyche. Rose Bergslid.

Møre og Romsdal arbeider etter to spor:

1. Arbeide for å gjeninnføre erstatning til bonden for avlingstap på grunn av hjortebeiting. Det er stort behov for bedre beregninger på avlingstapets størrelse.
2. Regelverk og praksis i hjorteviltforvaltningen må justeres slik at bonden må få mer avgjørelsesmyndighet.

Neste skritt på veien er et møte med Landbruk Nordvest med tanke på en prosjektsøknad.

Et annet mål er å arrangere regionmøter i Møre og Romsdal i samarbeid med fylkeskommunen rettet mot viltansvarlige i kommunene.

Det drøftes også å sende felles innspill fra flere fylkesbondelag vedr avlingsskade for å få Norges Bondelag til å ta opp dette i jordbruksforhandlingene.

29. juni: Møte om regionalt miljøprogram Møre og Romsdal. Oddvar Mikkelsen. Arnar Lyche

Det skal lages nytt Regionalt bygdeutviklingsprogram for Møre og Romsdal dette året. Programmet har tre delprogram, - miljøprogrammet (RMP), næringsprogrammet (RNP) og skog- og klimaprogrammet (RSK).

1.juli: Kurs i sosiale medier for fylkestyret og ansatte i M&R Bondelag. Tingvoll

Kursleder: Elisabeth Sæther, kommunikasjonsavdelingen i Norges Bondelag.

Deltakere: Oddvar Mikkelsen, Gunnhild Overvoll, Vegard Smenes, Marte Halvorsen, Arnar Lyche, Rose Bergslid, Atle Frantzen

20. juli: Tørkemøte Åndalsnes. Gunnhild Overvoll.

Tema: grovfôrproduksjon under tørre tilstander. Både Landbruk Nordvest, Felleskjøpet, Rauma Kommune, TINE rådgiving og Bondelaget hadde innlegg på møtet.

8. august: Klimamøte Oslo. Arnar Lyche**14. august: Møte i Gjernes om forkrisa.** Oddvar Mikkelsen**15. august: Møte i Surnadal om forkrisa.** Oddvar Mikkelsen**15.-16. august: Samling for organisasjonssjefene i Norges Bondelag.** Vestfold. Arnar Lyche**21. august: Møte med Norsk Landbruksrådgivning HMS. Tingvoll**

Frå Bondelaget: Arnar Lyche, Rose Bergslid, Atle Frantzen

Frå landbruk Nordvest: Kari Fløystad og Sigmund Moen Trønsdal.

22. august: Planleggingsmøte landbrukskonferansen 8. mars 2019

Deltakere: Aud Lindset Drågen fra Fylkesmannen, og Arild Erlie, Rose Bergslid og Arnar Lyche fra Bondelaget. Arbeidstitel for landbrukskonferansen 2019 er Bonden i sentrum. Forslag til konferansetittel er «Blomstrende bønder og bygger»

23. august: Matfestivalen i Ålesund - økologisk frokost hos Søstrene Fryd. Rose Bergslid. Fylkesmannen i Møre og Romsdal, Oikos Økologisk Norge, Søstrene Fryd og Økouka inviterte alle matinteresserte til frokost og foredrag om «Den nye kostholdsæraen: mikrober, fremmedstoffer og prosessert mat» av klinisk ernæringsfysiolog Inge Lindseth fra Balderklinikken og Økologisk Norge. Møre og Romsdal Bondelag var medarrangør.

23. august: Møte med Momentum. Giske. Oddvar Mikkelsen, Arnar Lyche. Rose Bergslid. Drøftet videre planlegging av konferansen Fremtidsmat 2018 på Giske fredag 2. november, som inngår i M&R Bondelags ledermøte 2.-3. november. Overnatting blir i Ålesund.

26. august. Møte med Senterungdommen i Sykkylven. Gunnhild Overvoll. Orientering om status i landbruket.

27. august: Infomøte NATO-øvelse, Åndalsnes, Arnar Lyche

Bondelaget inviterte til informasjonsmøte i kommunestyresalen på Åndalsnes om den store NATO-øvelsen. Målgruppa for møtet var grunneiere langs E136 fra Åndalsnes til fylkesgrensa mot Oppland, og alle andre interesserte.

Forberedelsene til den store NATO-øvelsen Trident Juncture er i gang. Det er 31 nasjoner og totalt 40 000 personer som deltar i øvelsen som vil foregå i perioden 25. oktober til 7. november i området Nord-Østerdal og Sør-Trøndelag. I løpet av høsten settes det i land 5 skipslaster med tungt militært utstyr på Åndalsnes, og dette skal transporteres inn til og tilbake fra øvelsesområdene. I den forbindelse kan de som bor langs E136 - fra Åndalsnes til fylkesgrensen, bli direkte berørt av øvelsen.

På informasjonsmøtet informerte major Marianne Rygh Bø om NATO-øvelsen Trident Juncture, hva Forsvaret har gjort for å forebygge skader, hvordan striden skal skje og om hvordan håndterer vi skader. I tillegg vil Rauma kommune informere om kommunens rolle i NATO-øvelsen.

31. august: Fagmøte om markedssituasjonen på Dyregoddagane

- Bøndene har et kollektivt ansvar for å redusere overproduksjonen av kjøtt. Dette var budskapet fra flere av innleiderne på fagmøtet som Møre og Romsdal Bondelag og Nortura holdt på Dyregoddagane i Gjemnes. Organisasjonene i landbruket stilte med toppet mannskap med sine styreledere på fagmøtet om markedssituasjonen og overproduksjonen av kjøtt, som samlet nærmere 70 personer i Kulturstuå på Batnfjordsøra. Hovedinnleder var leder i Nortura, Trine Hasvang Vaag, om hvordan vi oppnår balanse i kjøttmarkedet. I tillegg innledet leder i Norsvin, Geir Heggheim, leder i TYR, Leif Helge Kongshaug og leder i Norsk Sau og Geit, Kjell Erik Berntsen, om situasjonen i sine produksjonen. Møtet ble avsluttet med debatt mellom de fire styrelederne, ledet av fylkesleder i Bondelaget, Oddvar Mikkelsen.

31.august - 2.september: Stand på Dyregoddagane. Arild Erlie alle tre dager.

Open Gard:

Gjensidige Nordmøre og Romsdal har støttet med kr. 15.000,-, til annonsering av Åpen Gard

- **25. august - lørdag: Halså Bondelag.** Ragnhild Liabø Fjeldstad på Vågland som vertskap. 100 besøkende
- **26. august - søndag: Aure Bondelag.** Kari og Arve Goa i Årvågsfjorden som vertskap. 300 besøkende
- **8. september - lørdag: Averøy Bondelag.** Asbjørg Ingeborgvik på Langåsen som vertskap. 100 besøkende
- **15. september - lørdag: Vestnes Bondelag.** Troskothaugen gard med Torill Vinje og Helge Hoem som vertskap. 200 besøkende

5.-6. september: Sekretariatskonferanse. Norges Bondelag. Hurdal. Alle på fylkeskontoret.

AVLYST Sauesanking i Hjørundfjorden fredag 7. september

Møre og Romsdal Bondelag inviterte fylkespolitikere og våre stortingsrepresentanter på sauesanking med Odd Bjarne Bjørndal i Hjørundfjorden. Få påmeldte, kollisjon med andre aktiviteter og vanskelig å få med media en hel dag, gjorde at vi ikke gjennomfører opplegget denne gang. Etter planen oppmøte på fergekaia på Sæbø i Ørsta kl. 10.00, og avslutte dagen med en god prat og et bedre måltid på hotellet på Sæbø.

Kommentert på styremøtet:

Odd Bjarne vurderer om skal invitere politikere til lamminga til våren

12.-13. september: Fagsamling om drenering. Fræna. Arnar Lyche

17.- 19. september: Seniorkurs, Melsomvik. Atle Frantzen.

Tilsette i Norges Bondelag får tilbud om deltaking på seniorkurs.

Tema: Motivasjon og planlegging, pensjon, lovverk, avtaler, helse, kosthold.

18. september: Åpning av solcelleanlegg på fjøs. Averøy. Rose Bergslid

Landbruksminister Bård Hoksrud åpnet solcelleanlegg på fjøset til Finn Roger Trodal, Averøy

19.-20. september: Ledermøte i Norges Bondelag. Hurdal. Oddvar Mikkelsen, Arnar Lyche

21. september: Klimamøte Oslo. Arnar Lyche

Økouka i Møre og Romsdal 23. august – 29. september: 2018

Det blir holdt mange aktiviteter i Økouka 2018 i Møre og Romsdal, som arrangeres av Fylkesmannen i Møre og Romsdal i lag med Møre og Romsdal Bondelag, Økologisk Møre og Romsdal, Møre og Romsdal bonde- og småbrukarlag og Norsk senter for økologisk landbruk (NORSØK). Rose Bergslid er Bondelagets representant i arbeidsgruppa.

- **23. august, Økologisk frokost på Matfestivalen i Ålesund**
- Den nye kostholdsæraen: Mikrober, fremmedstoffer og prosessert mat, foredrag ved Inge Lindseth, klinisk ernæringsfysiolog, Økologisk Norge og Balderklinikken Arrangert i samarbeid med Den norske matfestivalen.
- **6. september, Prosjekt Norges matfat. Storyville, Plassen, Molde.** Foredrag ved Øyvind Havåg Økologiske smaksprøver. Arrangert i samarbeid med Bjørnsonfestivalen.
- **7. september, Prosjekt Norges matfat** Nesset prestegard, Nesset Festivalkveld på prestegarden, foredrag ved Lene Havåg Musikalske opplevelser v/Heine Bugge og Bjørn Tomren Norsk småmat, lokal retter. Arrangert i samarbeid med Bjørnsonfestivalen.
- **29. september, Epledag med eplepressing.** Tingvoll Økopark, Tingvoll. Gamle sorter aktuelle for økologisk dyrking, foredrag ved Susanne Friis Pedersen, NORSØK

5/2018 Representasjon, invitasjon og planlegging av nye møter og arrangement

Dato/Månad	Tiltak/Arrangement	Stad	Deltakarar/Ansvarlege
26. september	Fylkesstyremøte		Styret
4.-5. oktober	Fylkesstyremøte (Fellesmøte m/Akershus BL)	Akershus	Styret
Okt/Nov	Temadag Eigarskifte		
Innan 31. okt	Årsmøter i lokallaga		Medlemmene/lokallaga
2.-3. november	Leiarmøte M&R Bondelag	Giske/Ålesund	Lokallagsstyra og fylkeslag
20. nov	Søknad Aktivt Lokallagsmidlar		Lokallaga
21.-23. november	Skattekurs	Kristiansund	Samarb. rekneskapskontor
19.-30. november	4 organisasjonskurs i uke 47 og 48		Styremedlemmer Lokallaga
12.-13. desember	Fylkesstyremøte		Styret

2019: Januar	Fylkesstyremøte		Styret
Jan	Frist for lokallaga forslag til valnemnda		
jan / feb.	Møte i valnemnda		
jan / feb.	Samling for unge bønder		
ca. 1. feb	Lokallaga frist sende inn saker til årsmøtet		
Feb	Fylkesstyremøte (årsmeld/rekneskap)		Styret
Feb	Lokallaga frist uttale jordbruksavtala		
1. mars	Kontingentforfall		
Mars	Fylkesstyremøte (handsame jordbr.avtala)		Styret og samvirkerepr
Mars	Næringskonferanse		Landbruksinteresserte
Mars	Årsmøte M&R Bondelag		Lokallaga, fylkeslaget

Arrangement fylkesbondelaget må være oppmerksomme på er:

- **Agroteknikk på Lillestrøm:** 8.-11. november 2018

2. oktober: Informasjonsmøter om NATO-øvelsen. Rindal og Sunndal

2. oktober: Samling for lederne i valgkomiteene i fylkeslagene i Norges Bondelag

Holdes i Landbrukets Hus i Oslo for lederne i fylkenes valgnemnder. Valgnemndene har ei svært viktig oppgave, og NB mener derfor det er viktig å samles for erfaringsutveksling og kunnskapsbygging.

Leder i valgnemnda i M&R Bondelag, Jorunn Gunnerød, Molde, har fått invitasjon direkte fra Norges Bondelag i Oslo.

3. oktober: Bondekafe i Nesset Bondelag. Eresfjord. Oddvar Mikkelsen.

Tema: Fra Nesset til Nye Molde. Hvilken framtid for landbruket?

Innledere: Rolf Jonas Hurlen – Ordfører Nesset kommune og Oddvar Mikkelsen – Fylkesleder Møre og Romsdal Bondelag. Arrangør: Nesset Sau og geit og Nesset Bondelag

4. - 5. oktober: Styretur til Akershus

Styret i Møre og Romsdal Bondelag på gjensitt til Akershus Bondelag etter at fylkesstyrene var samlet i Volda og Ørsta i oktober i fjor.

Gardsbesøk i Akershus og fellesmøte for fylkesstyrene om drøfting av aktuelle saker.

16. oktober: Regionalt Partnerskap. Fylkeshuset. Molde. Oddvar Mikkelsen. Arnar Lyche.

30. oktober: Miljø og avfallskonferanse i Møre og Romsdal. Ålesund. Oddvar Mikkelsen
Fylkesmannen arrangerer miljø og avfallskonferanse i Møre og Romsdal. Det er en møteplass for avfallsbransjen, med både private og kommunale aktører, men også de som jobber med forsøpling og anna miljøspørsmål fra kommunene vil kome.

Bondelagt invitert til å holde innlegg om *Korleis kan vi saman løyse forsøplingsproblem?*

- Er pålegg og tvangsrydding rette verkemiddel?
- Er det andre måtar vi kan gjere dette på?
- Forventningar frå Norges Bondelag til kommunane
- Kva kan kommunane forventa av gardbrukarene i sin kommune?

Kommentert i styret:

Opplever ulik organisering vedr innsamling av rundballeplast i kommunene. Noen steder er det lokale Bondelag som organiserer innsamling av plast, metall m.m.

Interkommunale renovasjonsselskap bør ha ansvar for å organisere innsamling av plast.

De som har ansvar for renovasjon må legge til rette for at det skal bli enklere for bøndene å levere plast.

1.-2. november: EØS-konferanse - Faglig politisk konferanse, Kristiansund

Arrangører: Nei til EU i Møre og Romsdal, De Facto som er fagbevegelsens utredningsorgan, Manifest Tankesmie og AgriAnalyse.

Konferansetema er kampen en står midt oppe i når norsk beslutningsmyndighet overføres til EU gjennom EØS avtalen: *Hvem styrer landet når markedet tar over? - Vinnere og tapere i kampen om ressursene*. Konsekvenser av globalisering, EØS, Brexit, nye EU-byrå og direktiv.

2.-3. november: Ledermøtet i Møre og Romsdal Bondelag. Giske

fra fredag 2. november kl 10.30 til lørdag 3. november kl 14.00

Fredag 2. november deltar hele ledermøtet på landbrukskonferansen FARM på Giske om nye samarbeid og nye muligheter i landbruket.

Dette er en åpen konferanse for alle interesserte og arrangeres på dagtid av selskapet Momentum i samarbeid med Møre og Romsdal Bondelag.

Det er en målsetting for landbruksnæringen å synliggjøre at vi kan generere økt verdiskaping av vår egen produksjon og at vår næring gir store muligheter for at andre deler av næringslivet kan levere hittil ukjente produkter og tjenester til landbruket. Hovedtanken med konferansen er å etablere en møteplass som kobler folk og ideer sammen.

Konferansestart ca kl 10.30

Programmet for konferansen vil foreligge om ett par uker.

Overnatting på hotell i Ålesund.

Lørdag 3. november blir det ledermøte med nærings-, faglige- og organisasjonssaker for Bondelaget. Avslutning lørdag ca kl. 14.00.

Fra Norges Bondelag møter generalsekretær Per Skorge og næringspolitisk sjef Margrete Nøkleby

Detaljert program blir sendt ut i begynnelsen/midten av oktober.

Inviterer hele styret i lokallaga! påmelding innen 24. oktober

8. november: Særlovskonferanse Fylkesmannen. Molde. Oddvar Mikkelsen

Sette driveplikt/ bonden sitt behov for langsiktige leieavtaler på dagsorden. Oddvar Mikkelsen ha presentasjon om bonden sitt behov for tilleggsjord og langsiktige leieavtaler.

Kommentert i styret:

M&R Bondelag har sendt ut brev til kommunene, vi må få lokallagene til å følge opp.

19. – 20. november: Midtnorsk Landbrukskonferanse. Trondheim

Arrangør: Midtnorsk Landbruksråd,

Tema: Markedsmakt, markedsmuligheter, markedstrender

Organisasjonskurs i perioden 19. - 30. november

I uke 47 og 48 i perioden 19. - 30. november blir det holdt 4 organisasjonskurs i Møre og Romsdal Bondelag.

Målgruppe/deltakere: Alle styremedlemmer i lokale Bondelag.

Vi har under planlegging kurs på følgende steder: Ørsta/Volda, Ørskog. Molde/Fræna og Tingvoll/Aspøya.

Program, dato og sted for kursene sendes ut i midten av oktober.

Innledere både fra Norges Bondelag og Møre og Romsdal Bondelag

Organisasjonskursene er ei satsing i alle fylkeslag i Norges Bondelag. Lokallagene får 1.000 kr i godtgjørelse for hver tillitsvalgt som deltar på kurset. Lokallaget må selv dekke reise.

Grovskisse til program:

1. Bondelaget som slagkraftig organisasjon.

2. Tillitsvalgt i lokallaget – hva kreves av deg som tillitsvalgt og hva får du igjen?

3. Landbrukspolitikk (1) Veien fra studiearbeid til jordbruksoppgjør. Bondelaget sitt arbeid før og under jordbruksforhandlingene.

4. Landbrukspolitikk (2) Hvilke politiske saker kommer et lokallag borti i sitt lokalsamfunn og sin kommune? Hvordan kan lokallaget jobbe for å påvirke?

5. Hvordan arbeider vi i lokallaget? Verktøy for lokallaget. Kommunikasjonsarbeid. Styrearbeid og økonomi

6/2018 Lokallagene - presseklipp, aktiviteter og møter

7/2018 Andre saker

7.1. Saker frå Bygdekvinnelaget

7.2. Saker frå Bygdeungdomslaget

7.3. Pressemelding 1. juni 2018

Ber bøndene fylle gjødselvogna med vann

Leder i Møre og Romsdal Bondelag, Oddvar Mikkelsen, oppfordrer bøndene i fylket til å fylle gjødselvogna med vann som beredskap hvis det trengs hjelp i disse skogbrannfaretider.

Det varme og tørre været de siste ukene gjør skog og mark knusktørr, og vi har nesten daglig hørt om små og store branner i terrenget i Møre og Romsdal.

Oddvar Mikkelsen sier det tar tid å fylle opp gjødselsvogna med vann, så det er en viktig del av beredskapen at vogna er oppfylt før det eventuelt skjer noe. Gjødselsvogna er mobil og kan fraktes dit det brenner. Den kan også fylles med vann fra tjern eller bekker om det trengs.

- Det ville vært kjempeflott dersom alle bønder som har mulighet til det hadde vann stående på vogna. Dette ville betydd mye for brannberedskapen. Om det skulle ta av med en storbrann, trenges det at folk stiller. Og da kan minuttene en bruker på å fylle vogna være avgjørende.

Han forteller at det er mange eksempler fra hele landet på at bøndenes vannfylte gjødselvogner har vært svært viktige ved brann. Hus er berget og storbranner er unngått med vann fra vognene.

Bønder er ofte veldig nær der ting skjer, og er viktige i en tidlig fase.

- Vi har bønder i alle bygder over hele fylket. I mange tilfeller vil de være de nærmeste til å hjelpe om det skulle begynne å brenne. Det viktigste for oss er å være klar om noe skulle skje, sier leder i Møre og Romsdal Bondelag, Oddvar Mikkelsen.

7.4: Pressemelding 15. juni 2018

Møre og Romsdal ble matjordversting i 2017

Møre og Romsdal topper verstinglista over omdisponering av dyrka matjord. Ferske tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at fylket omdisponerte hele 734 dekar dyrka mark til formål som vei og bolig i 2017.

På nasjonalt nivå ble det totalt omdisponert 4025 dekar dyrka mark til andre formål enn landbruk i fjor.

- Dette er pinlig. I Møre og Romsdal har fylkestinget vedtatt mål om maks omregulering av 200 dekar matjord per år. Kun 3 prosent av Norges fastland er matjord. Raserer vi den raserer vi ned livsgrunnlaget vårt bokstavelig talt, sier Oddvar Mikkelsen, leder i Møre og Romsdal Bondelag.

Han håper dette blir en vekker for fylket og kommuner, samtidig mener han dette viser hvorfor det trengs et sterkere nasjonalt, juridisk vern av matjorda. Mikkelsen viser til at Stortinget har beordret regjeringa om å komme med en oppdatert jordvernstrategi til høsten hvor man må vurdere sterkere virkemidler.

- Stortinget har krevd at regjeringa i høst styrker verktøykassa for å få et bedre vern av norsk matjord, dette arbeidet må fortsette med full styrke. Norges Bondelag krever blant annet et sterkere juridisk vern av matjorda gjennom en innstramming av jordloven, sier Oddvar Mikkelsen.

Verstinglista over omdisponering av dyrka mark til andre formål enn landbruk i 2017 er Møre og Romsdal 734 dekar, Sør Trøndelag 672 dekar og Akershus og Oslo 541 dekar.

7.5: Leserinnlegg i Nationen 18. juni:

Bøndene står ikke med lua i handa

Dag Fossen kommenterer i Nationen at Jon Georg Dale angivelig ikke fikk svar på tiltale da han under Bondelagets årsmøte takket Bondelaget for å ha inngått avtale og sett bort fra inntektsmålet. Jeg kan berolige Fossen med at Dale fikk svar både fra talerstolen og etterpå. Bondelaget har heller ikke sett bort fra inntektsmålet, men forholder seg til Stortingets formulering om at inntektsutvikling på linje med andre grupper fordrer markedsbalanse. I f.eks. melkeproduksjonen får små og mellomstore bønder i deler av landet inntektsutvikling som er kronemessig lik med andre grupper med årets avtale. Det forutsetter riktig nok at årets avlinger blir normale, noe som kan se tvilsomt ut akkurat nå.

Selv takket jeg Dale fra talerstolen for at han endelig har tatt inn over seg hva Stortinget mener. Han viker fra sitt eget partis valgprogram på flere punkter og inngår avtale hvor vi ikke får like nære tilskudd, men tvert imot bruker budsjettmidler målrettet til å øke inntektene på bruk som ikke er store nok til å leve av markedsinntekter alene. Vi går heller ikke i retning internasjonalt prisnivå på produktene våre, men øker både målpriser og prisene på produkter uten målpris.

Regjeringen har også for første gang akseptert at verken bøndene, Stortinget eller folk flest vil at markedet skal styre, men derimot må styres slik vi har krevd. Avtalen gir økte muligheter til å balansere markedet og dette er nå i prinsippet hele Stortinget enige om i og med årets avtale. Dette er svært viktig for framtidig inntektsutvikling i landbruket.

For dette overrakte M&R Bondelag på uhyøytidelig vis et diplom til Dale i en pause i årsmøtet for gjennomført voksenopplæringskurs i landbrukspolitikk kalt «En seier for fornuften»

Det var vårt lille pek i retur til statsråden, og vi står ikke på pinne for noen. Derimot står vi stødig på årets avtale som fundament når vi arbeider videre med de målene vi ikke nådde i årets forhandlinger.

Oddvar Mikkelsen, leder i Møre og Romsdal Bondelag

7.6. Fremmedstoffer på avveier kan ende opp i maten

- Fremmedstoffer på avveier absorberes i næringskjedene og kan fort ende opp i maten som produseres i nærområdene, skriver Møre og Romsdal Bondelag i en høringsuttale til reguleringsplan for Bergmesteren Raudsand AS i Nesset kommune.

Her er høringsuttalelsen som er sendt 31. mai:

Fremmedstoffer på avveier kan ende opp i maten

Møre og Romsdal Bondelag viser til reguleringsplan for avfallsdeponi på Raudsand. Planen berører ikke jordbruksarealer direkte, men det er risiko for forurensning til nærområdene, både i forbindelse med inntransport av avfall og lekkasje fra selve deponiet. Fremmedstoffer på avveier absorberes i næringskjedene og kan fort ende opp i maten som produseres i nærområdene. Om så ikke skjer er det allikevel, med tanke på omdømme, svært uheldig for matproduksjonen i tilknytning Tingvoll-/Sunndalsfjorden. I landbruket har vi generasjonsperspektiv. Det ligger i ryggmargen til de fleste bønder å legge til rette slik at neste generasjon ønsker å drive gården videre. Slik bør også samfunnet ellers tenke. Vil etablering av avfallsdeponi på Raudsand føre til at neste generasjon ønsker å bosette seg i området? På grunn av usikkerheten om spredning av fremmedstoffer fra anlegget og hvordan disse påvirker miljø og helse, tror vi svaret i mange tilfeller blir nei.

Landbruk er en stedbunden næring. Derfor har vi et spesielt fokus på lokalbefolkningens synspunkter. Vi har registrert at i bygdene rundt er det stor motstand, mens initiativtakerne til avfallsdeponiet ikke er bosatt i nærområdet. Avfallet som skal deponeres kommer heller ikke fra regionen, men i hovedsak fra Oslofjord-området. Dette til sammen gjør at Møre og Romsdal Bondelag sterkt frarår etablering av avfallsdeponi på Raudsand.

7.7. Investeringsprogram ved Gjermundnes vgs og vedtak i Skuleutvalget Gjermundnes

Da fylkestinget i Ulsteinvik 18. og 19. juni behandlet investeringsprogrammet for skolebygg, foreslo Senterpartiet og Venstre å flytte naturbrukskolen Gjermundnes videregående skole i Vestnes oppover på prioriteringslista, på bekostning av Ålesund videregående skoles nybygg til

over 400 millioner kroner. Forslaget om å løfte Gjermundnes opp på bekostning av Ålesund fikk 19 stemmer (Sp, KrF, V og SV), fem for lite til flertall, og ble dermed ikke vedtatt. Skoleutvalget i Gjermundnes gjorde 22. mai vedtak om investeringsprogram ved skolen.

Vedtak i skoleutvalget:

I utdanningsutvalet si sak UD-15/18 «Investeringsprogram for fylkeskommunale bygningar 2018» vart det lagt opp til å utsetje vedteke investeringsprogram ved Gjermundnes vgs frå byggestart 2018 til byggestart 2020.

Skuleutvalet ved Gjermundnes vgs åtvarar sterkt mot dette. Store delar av bygningsmassen på skulen har i dag for dårleg kvalitet, og det er avgjerande å komme i gang med den nødvendige oppgraderinga vedteken utviklingsplan inneheld.

Skuleutvalet vil her løfte fram trongen for nytt storfe fjøs. Skulen har eit båsfjøs frå 1972. I dag driv skulen fjøsen på ein unntaksbestemmelse frå lov om dyrevelferd som seier at dyra ikkje skal bindast til ein bås. Eit utdatert produksjonsopplegg har negativ innverknad på rekrutteringa til landbruksopplæringa i fylket.

Møre og Romsdal er eit stort landbruksfylke, med rundt 8 prosent av ku-, storfe-, geit- og sauehaldet i landet. Gjermundnes vgs er einaste skulen i fylket som tilbyr landbruksopplæring.

Tilbodet ved Gjermundnes vgs må framstå som attraktivt for ungdom som vurderer ei utdanning i landbruksfag. For å få til dette må driftsforma på Gjermundnes vere i samsvar med dei standarane som i dag gjeld i landbruket. Byggestart for byggetrinn 1 ved Gjermundnes vgs må framleis vere 2018, slik det vart gjort vedtak om i fylkestingsak T-63/17.

7.8. Nye kommunebrosjyrer

Det har vært etterspurt oppdaterte kommunebrosjyrer med fakta om landbruket i hver kommune. Brosjyrene var i juni/august ferdige og noe endret, med tall og fakta for 2017 - statistikk, lokale faktaopplysninger og presentasjon av næringa i kommunen. Alle 36 kommunebrosjyrer er lagt ut på M&R Bondelags hjemmeside. Brosjyrene ligger regionvis og i PDF.

Men arbeidet med fornying av bildematerialet gjenstår.

Lokale bondelag har brukt disse brosjyrene ved presentasjon av næringa, m.a. overfor politikere, media, andre grupper, utadrettede arrangement som Åpen Gard, bygdedager, landbruksdager m.m, og er distribuert til politikere og andre målgrupper. Når tall og fakta er samlet og presentert kommunevis på denne måten, er det mye enklere for tillitsvalgte å selge næringa ute. Tilbakemeldinger fra lokale bondelag har vært at en slik enkel folder er en fin måte å presentere næringa på.

7.9. Oppfølging av driveplikten

Leder i Møre og Romsdal Bondelag, Oddvar Mikkelsen og leder i Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag, Stein Brubæk, sendte 27. august felles brev til kommunene, ordførere og jordbrukssjefer i Møre og Romsdal:

Møre og Romsdal Bondelag og Bonde- og Småbrukarlag ønsker med dette å sette økt fokus på oppfølging av driveplikten i kommunene. Å ta vare på dyrkamark og beiter er viktig for bl.a. matproduksjon, verdiskaping og verdifulle kulturlandskap.

Andelen leiejord i fylket er høy. I snitt 51,2 prosent. I enkelte kommuner opp mot 70 – 80 prosent. Mange bønder har basert store driftsutbygginger på leid jord. Det er krevende for næringa at mye av leiejorda drives på dårlige og delvis manglende leiekontrakter. For at landbruket – en av fylkets viktigste næringer – skal fortsette å utvikle seg er det nødvendig med en felles innsats for at dyrkajord og beiter holdes i hevd og gode jordleieavtaler kommer på plass.

Vedlagt brev til kommunene, lokale bondelag og bonde- og småbrukarlag med oppfordring til å engasjere seg i dette viktige arbeidet.

Vedlagt også: Forslag til informasjonsbrev til grunneiere og Forslag til jordleiekontrakt

7.10: Leserinnlegg 17. september 2018

Vi henger bjella på feil ku

Kyr og andre drøvtyggere fremstilles ofte som syndebukker i klimadebatten. Mens vi pumper olje som aldri før skal kjøttfrie mandager berge oss fra klimaendringene.

Helt siden 80-tallet har det vært oljefest i Norge. Hvert år eksporterer vi olje og gass for flere hundre milliarder kroner, men klimautslippene fra denne oljen belastes klimaregnskapet til mottakerlandet. Disse inntektene har gitt oss nordmenn en kjøpekraft som de fleste andre land bare kan drømme om. Det aller meste av det vi kjøper produseres i utlandet, og klimagassutslipp som følge av denne produksjonen belastes produksjonslandet. Med andre ord - vi slipper å stå til ansvar for mesteparten av utslippene vi genererer gjennom vår store oljeaktivitet, og utslippene vi generer gjennom vårt enorme forbruk.

Når hele produksjonen på norsk sokkel i 2017 forbrennes i inn- og utland frigjøres anslagsvis 640 millioner tonn CO₂. Grovt regnet tilsvarer dette utslipp fra 195 millioner melkekyr. I Norge har vi 220 000 melkekyr. I rapporten «Vurdering av klimatiltak i jordbruket» (2015) fra NIBIO viser beregninger at dersom vi reduserer forbruket av rødt kjøtt med 40 prosent - og dette erstattes med planteføde - vil det gi en samlet reduksjon av klimagassutslipp fram til 2050 på 690 000 tonn CO₂. Dette utgjør om lag en promille av de årlige utslippene generert fra olje- og gass fra norsk sokkel. Det kan være flere grunner for ikke å spise rødt kjøtt, men som klimatiltak monner det ikke.

Global oppvarming skyldes ubalanse i karbonets og nitrogenets kretsløp, og her må og skal jordbruket ta sin del av ansvaret. I moderne jordbruk importeres store mengder dyrefôr uten at gjødsla eksporteres tilbake. Dette fører til et kostbart underskudd av næringsstoffer et sted og et forurensende overskudd et annet sted. Vi må tenke kretsløp i alt vi gjør. God utnyttelse av tilført karbon og nitrogen i produksjonene gir klimavennlig produksjon. Her har jordbruket helt klart en jobb å gjøre.

Arnar Lyche - organisasjonssjef og Rose Bergslid - rådgiver i Møre og Romsdal Bondelag

7.11. Departementets krav om endringer i revidert forvaltningsplan for rovvilt i region 6

Fylkesbondelagene i Møre og Romsdal, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag sendte i mai felles brev til Klima- og Miljødepartementet (KLD) om departementets krav om endringer i revidert forvaltningsplan for rovvilt i region 6. Fylkelederne mener departementet prøver seg på omkamp om revidert forvaltningsplan for rovvilt i region 6, uten juridisk forankring og uten at det foreligger politisk forankring i et flertall.

Fylkesbondelagene mottok i juni følgende svar fra departementet:

Klima- og miljødepartementet viser til brev datert 29. mai 2018 fra Sør-Trøndelag bondelag, Nord-Trøndelag bondelag og Møre og Romsdal bondelag i rovviltregion 6. Departementet takker for henvendelsen og merker seg organisasjonenes tilslutning til den foreliggende forvaltningsplanen og til rovviltnemnda i region 6 sitt vedtak i sak 20/18 datert 24. mai 2018. I denne forbindelse ønsker departementet å kommentere enkelte av deres anførsler.

Det er viktig å understreke at de regionale rovviltnemndene er statlige nemnder som skal følge opp nasjonal rovviltpolitikk og norsk regelverk. Forvaltningsplaner er rovviltnemndenes viktigste styringsdokument i rovviltforvaltningen. Rovviltnemndene er ikke uavhengige nemnder, og departementet har som overordnet myndighet anledning til å kommentere og eventuelt gripe inn i forvaltningsplanene. Det er ikke uvanlig at nemndene får tilbakemeldinger på sine forvaltningsplaner. Dette skjer som ledd i styringsdialogen mellom departementet og nemndene.

I prosessen med utarbeiding av forvaltningsplaner skal Miljødirektoratet gi sin faglige tilrådning for blant annet å sikre at planen er innenfor rammene av nasjonal politikk og lovverket og at planen er faglig forsvarlig. På denne bakgrunn ble utkast til forvaltningsplan fra rovviltnemnda i region 6 sendt til Miljødirektoratet for uttalelse den 29. januar 2018. Miljødirektoratet avdekket flere mangler i forvaltningsplanen. Dette gjelder spesielt manglende oppfølging av departementets føringer om en tydeligere soneforvaltning samt utfordringer

knyttet til forvaltningsområdene for bjørn og jerv. Rovviltnemnda har et ansvar for at forvaltningsplanen er innenfor de rammer som er satt. I denne forbindelse anser departementet det som nødvendig at rovviltnemnda gjør endringer i forvaltningsplanen for å sikre en tydeligere soneforvaltning, som i større grad skiller rovvilt og beitedyr.

7.12. Hjemmeside 14. september 2018: Ordføraropprop i M&R mot rovdyrforvaltninga

Ordførar i Surnadal, Lilly Gunn Nyheim (Ap), starta eit ordføraropprop i Møre og Romsdal til støtte for beitenæringa sin kamp mot rovdyr.

Avisa Nationen meldte 14. september at rundt halvparten av ordførarane i Norge har slutta seg til protestar mot regjeringa si oppfølging av Stortinget sin vedtekne rovdyrpolitikk. Nyleg har ordførarar i Finnmark, Østfold, Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane meldt seg på. Ordførarane i dei fire fylka sluttar seg dermed til 150 protesterande kommunetoppar i Trøndelag, Oppland, Hedmark, Nordland og Troms, som i løpet av dei siste vekene også har skreve brev til statsminister Erna Solberg (H). Rovdyroppropa omfattar dermed rundt halvparten av landets 422 ordførarar.

I Møre og Romsdal fortel initiativtakar og ordførar i Surnadal, Lilly Gunn Nyheim (Ap), til Nationen at fristen for å slutte seg til ikkje enno er ute, men at rundt halvparten av fylkets sine 36 ordførarar har slutta seg til oppropet.

Surnadalsordførar Lilly Gunn Nyheim fekk raskt positive tilbakemeldingar frå ordførarane i Møre og Romsdal, etter at ho i forrige veke drog i gang eit opprop til fordel for beitenæringa. Medan oppropet i mange Austlandsfylker og Trøndelag handlar mest om ulv og bjørn, er vinklinga i oppropet i Møre og Romsdal mest mot utfordringane med jerv og gaupe.

- Utvidast

Til avisa Tidens Krav sa Oddvar Mikkelsen, leiar i Møre og Romsdal Bondelag, at han rosar oppropet frå Nyheim.

- Det er bra at dette kjem. Eg håper flest muleg av ordførarane henger seg på og signerer. Der som det ikkje vert teke grep, utvides områda med rovdyr; dei treng meir plass dess fleire dyr det er. Det er noko å tenkje på for ordførarar som i dag ikkje har utfordringar med rovdyr i beiteområda, sa Oddvar Mikkelsen til Tidens Krav.

7.13: Leserinnlegg 19. september 2018:

Ikke ta fra oss utviklingsmuligheten

Det snakkes mye om klima for tiden. Og det er nok riktig, vi bør stelle kloden på samme måte som bønder har stelt gårdene i generasjoner; med mål om at vi skal levere den til neste driver i bedre stand enn da en selv begynte.

På et gårdsbruk er utvikling viktig. Bonden er stadig på jakt etter måter å gjøre ting bedre. Ofte krever det innsats, og som regel gir ikke minste motstands vei god utvikling. Det kan ta år før innsatsen gir noe igjen, hvis en ser bort fra gleden av å skape og utvikle. Den kommer ofte ganske fort og er med på kjøpet. Mye utvikling skjer hver dag av den norske bonden, både på gårdsbruket og i våre foredlingsbedrifter.

Skal utvikling og klima gå hånd i hånd er det viktig å ta vare på jorda, som er den viktigste ressursen vi har. Ødelagt jord eller jord som har redusert avlingspotensiale gir verken god økonomi eller klimagvinst.

Skal en utvikle et gårdsbruk er jorda den viktigste enkeltfaktoren, vi trenger jord for å dyrke fôr og mat. Kun 3% av det norske arealet er dyrket areal.

Myr utgjør nesten 9% av totalt areal. I mange kommuner i Norge utgjør myr i nærhet til eksisterende gårdsbruk et viktig utviklingspotensiale som ikke gir for store transportavstander. Myrjord gir gode avlinger med godt stell.

Selvfølgelig skal landbruket ta tak i kampen for klimaet. Mye er i gang og fokuset er på plass. Statsminister Erna Solberg uttalte på Dyrsku'n i Seljord 2018 at forbudet mot myr dyrking er det enkleste klimatiltaket landbruket kan gjennomføre. Er det å ta minste motstands vei, Erna? Og er det det beste?

Vi må se etter løsninger der vi ikke legger hinder for økt norsk matproduksjon. Klimatiltak som faktisk gir økt produksjon og verdiskapning må prioriteres. At vedtak blir gjort med rett og godt kunnskapsgrunnlag er et viktig utgangspunkt, og jeg tror ikke vi er kommet dit i diskusjonen om myr.

Alle kan gjøre litt, bonden kan gjøre mye. Drenerer, kalke, sage ned trær som skygger og gir dårlige vekstvilkår og ellers tiltak som øker fotosyntesen er ting vi allerede gjør men som vi kan bli mye flinkere til. Skal gjødsel og innsatsfaktorer nyttes må fotosyntesen settes i fokus. Listen er lang over ting vi kan bli bedre til, men ingen ting kommer av seg selv.

Nei, Erna. Vi er ikke ute etter minste motstands vei og reduserte utviklingsmuligheter, la oss heller sammen se på mulighetene for å rydde land og åpne kulturlandskapet på en måte som kan glede generasjonene etter oss og gi oss masse gode norske produkter på veien.

Vegard Smenes, styremedlem i Møre og Romsdal Bondelag

7.14: TØRKEKRISA

20. juli: Tørkemøte Åndalsnes. Gunnhild Overvoll.

14. august: Møte i Gjemnes om forkrisa. Oddvar Mikkelsen

15. august: Møte i Surnadal om forkrisa. Oddvar Mikkelsen

7.14 A:

Pressemelding 5. juli 2018:

Førmangel – kan vi bidra?

Det er alvor no. Tørka har allereie gjort stort innhogg i vinterføret i Sør-Norge, og den bare fortsett. Resten av Nord-Europa er også ramma, så det er lite å få kjøpt der. I dei mest ramma områda er dei no i ferd med å slakte ut deler av buskapen.

Her i Møre og Romsdal er det varierende etter jordtype og lokal nedbør, men mange av oss er ikkje av dei hardast ramma. Vi bør i dette kriseåret vurdere om det er noko vi kan bidra med. Er det mogleg å gjødsle litt ekstra for å hente litt meir ut av enga? Ta ein ekstra slått til hausten?

- Vi har i fylket ein god del jord som ikkje blir hausta, eventuelt bare slått med beitepussar. I år bør det absolutt haustast dyrefør frå desse. Få slått dei raskt, det kan i alle fall nyttast til hest. Og så blir det ein til slått seinare på sommaren. Dersom det er lenge sidan sist, må ein kanskje køyre bort den første slått, seier nestleiar i Møre og Romsdal Bondelag, Gunnhild Overvoll. Ho påpeiker at med moderne slåttestyr går det fort å hauste nokre attleger. Det må da etablerast kontakt mellom grunneigar og slåtteeentreprenør. Initiativet kan komme frå begge sider, og begge må kunne tene penger på samarbeidet.

7.14 B:

Pressemelding 5. august 2018:

Bønder i Møre og Romsdal kan bidra i tørkekrisa

- Bøndene i Møre og Romsdal kan bidra i tørkekrisa, seier fylkesleiarane Oddvar Mikkelsen i Bondelaget og Stein Brubæk i Bonde- og Småbrukarlaget. Dei oppmodar om å gjødsle på for å ta ein tredje slått på alt eigna areal og å hauste areal som ikkje har vore i drift dei siste åra. Sist veke kom det nye tal på forventta utbetaling av avlingsskadeerstatning etter tørken. Anslaget er på 1,1 mrd kroner. Dette er verdien av det avlingstapet som går utover bondens eigenandel på 30 prosent. Det totale avlingstapet er difor langt større enn 1,1 mrd, minst 2,5-3 mrd og i verste fall opp mot 5 mrd kroner etter dei anslaga som er gjort.

Sjølv om Møre og Romsdal ikkje er hardast råka er det likevel store lokale variasjonar og for ein del bønder her i fylket er også krisa eit faktum. - Det viktigaste bidraget vi kan gjere her i fylket er å hauste alt haustbart areal, både gjennom å gjødsle på for å ta ein tredje slått på alt

eigna areal og ved å hauste areal som ikkje har vore i drift dei siste åra. Alle som kan ha grovfôr til salgs oppmodar vi om å legge det ut hos landbruksrådgivinga eller selge direkte i nærområdet for å halde fraktkostnadene på eit minimum, seier Mikkelsen og Brubæk.

Det er utarbeida lister med kontaktinformasjon til kornbønder i Trøndelag for å kunne gjere direkte avtalar om kjøp av halm. Desse listene er sendt ut til bønder i Møre og Romsdal.

- Vi åtvarar mot å kjøpe importert fôr som ikkje har gått igjennom godkjent importør og er kontrollert av Mattilsynet. Det er betydeleg risiko for å få inn uønska planteartar og dyresjukdommar gjennom importert fôr. Alle som skal importere fôr er pliktige til å registrere seg som importør og halde seg til Mattilsynet sitt regelverk for import og kontroll, seier Oddvar Mikkelsen, fylkesleiar i Møre og Romsdal Bondelag og Stein Brubæk, fylkesleiar i Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag.

Landbrukets organisasjonar arbeider tett med myndigheitene for å finne dei beste måtene å hjelpe landbruket på både praktisk og økonomisk. Bondelaget og Bonde- og Småbrukarlaget opplever aukande politisk forståing for at dette no er ein ekstraordinær situasjon som krev særlege tiltak.

7.14 C:

5. august: Informasjon om fôrmangel og tilgang på halm.

Møre og Romsdal Bondelag sendte 5. august e-post til alle bruksmedlemmer i fylkeslaget:

Informasjon til medlemmar i Møre og Romsdal Bondelag

Som dei fleste no heilt sikkert har fått med seg, er det tørkekrise og stor fôrmangel i store delar av Sør-Noreg. Det viktigaste tiltaket vi kan gjere er å vere mest mogleg sjølvberga i vårt eige fylke. Vi oppfordrar difor om at alle gjødsjar på att og prøver å berge ein tredjeslått på alt areal som kan vere eigna for slått i september månad. Nokre av dei brattaste areala og område som normalt er blaute kan ein la stå så ein ikkje får omfattande køyreskadar men alt anna areal kan haustast ein gong til gjennom slått eller beiting.

Vi oppmodar til mest mogleg lokal omsetning av fôr slik at ein held fraktkostnadene nede.

For enkelte vil det ikkje vere nok tilgang på grovfôr lokalt. Det er etablert kanalar for omsetning av grovfôr både gjennom den nye nettstaden <https://www.forformidling.no/> Norsk Landbruksrådgiving og gjennom Felleskjøpet. Ein kan teikne seg på liste for kjøp eller salg av grovfôr eller halm og for leie eller utleige av beite.

Ein del opplever likevel at dei ikkje kjem i kontakt med kjøpar eller selgar. Bondelaga i Trøndelag har difor sett opp lister over kontaktpersonar i sine lokallag der det kan vere halm som kan bergast til fôr. Aktuelle kjøparar kan kome i direkte kontakt med selgar og gjere skriftlege avtalar om halmkjøp.

Vedlagte lister er også sendt til andre fylke. Kornbøndene vil ha avtalar på plass før skuronna startar om ei vekes tid da dei må bestemme om dei skal kutte halmen for nedpløying eller koble frå kuttaren og legge halmen i skår for pressing. Få vågar å ta sjansen på å berge halm utan avtale om salg. [nlr.no](https://www.nlr.no) har avtalemalar: <https://www.nlr.no/nyhetsarkiv/2018/kontrakter/>

7.14 D:

10. august: RMP – søknad om utsatt siste frist for å spre husdyrgjødsel

Møre og Romsdal Bondelag sendte 10. august søknad til Fylkesmannen:

Viser til § 13 i forskrift om miljøtilskudd i Møre og Romsdal. Det kan gis tilskudd til foretak som sprer all husdyrgjødsel før 10. august. På vegne av landbruket i fylket søker Møre og Romsdal Bondelag om at denne fristen dette året utsettes til 20. august.

Begrunnelse: På grunn av den spesielle vær-situasjonen har bøndene blitt sterkt oppfordret til å gjødsle etter andreslått med tanke på å høste en tredjeslått. Vi har fått tilbakemeldinger fra flere hold at bønder vegrer seg for å gjøre dette hvis det innebærer at de går glipp av RMP-tilskuddet. Andreslått er godt i gang, men mange blir ikke ferdige før ut i neste uke.

10. august: Utsett spreiefrist for husdyrgjødsel i RMP

Fylkesmannen publiserte samme dag 10. august følgende melding på sin hjemmeside.

Utsett spreiefrist for husdyrgjødsel i RMP

17. august 2018 er ny spreiefrist for miljøtiltaka «Tidleg spreieing av husdyrgjødsel» og «Bruk av tilførselsslantar» i Regionalt miljøprogram for Møre og Romsdal. Fristen er utsett frå 10. til 17. august på grunn av den langvarige tørken i sommar.

I år er det svært viktig for mange å kunne få ein god tredje slått, for å begrense avlingssvikten mest mogleg. Tørken har ført til låge grasavlingar både på første- og andreslått.

Mange tek sikte på ein tredjeslått, for å betre førsituasjonen.

Det vil sikre god gjenvekst og vere god utnytting av husdyrgjødsel å kunne spreie den etter andreslått, og så få ein tredje slått. Fylkesmannen ønskjer å bidra til at tredjeslått skal bli så god som råd er.

Miljøtiltaket tilskot for tidlegspreieing av husdyrgjødsel og bruk av tilførselsslantar skal ikkje vere eit hinder for å utnytte husdyrgjødsel til ein tredjeslått i den vanskelege situasjonen. Derfor er det no beslutta at fristen for slik spreieing blir utsett med ei veke frå 10. august til 17. august. Vilåret er at føretaket er ferdig med andreslått, og gjødslar på, for å få ein tredje slått.

7.14 E:**13. august: Leserinnlegg i Nationen: Krise for bøndene**

Bønder i Sør-Norge er i akutt krise. Det er de også i store deler av Nord-Europa, i Australia, i deler av Canada og USA. Langvarig høge temperaturer og ekstremt lite regn forårsaker kollaps i avlingene i flere mat- og fôrvekster.

De fleste forbrukere, skattebetalere og myndigheter innser nå at matforsyning er en essensiell del av et lands beredskap, og øker målene for selvforsyningsgrad og legger opp til økt innsats på dette området.

Norge er også et av få land med et svært velfungerende landbrukssamvirke. I normale tider er disse markedsledende og prisledende på sine produkter. De yter gode tjenester for sine eiere og sikrer avsetning for produktene til gode priser. I denne krisesituasjonen har de også vært tidlig ute og gjort mange gode tiltak for å gi best mulig råd til bøndene om hvordan de skal komme seg gjennom tørken med både gården og sinnsroen i behold.

Landbruk og myndigheter har en felles forståelse for at dette er en alvorlig krise samlet sett, både for landet og for landbruksnæringa.

Det som dessverre også ser ut til å være et fellestrekk for myndighetene og ledelsen i våre samvirkeorganisasjoner er en mangel på forståelse for den akutte økonomiske og psykiske krisen mange enkeltbønder nå er i.

Vi får råd om å være tidlig ute med å bestille halm og annet grovfôr. La være å slakte dyr, kjøp inn fôr og hold produksjonen i gang, sies det. Det er lett å si.

Dere som sitter på toppene: Har dere noen gang opplevd å ha strukket driftskreditten til det maksimale og likevel ha regninger på et par hundre tusen over forfallsdato ved årsskiftet og vite at dette kan du ikke betale før i februar når tilskuddet kommer? Har dere opplevd å være redd for å åpne postkassa, redd for å ringe en leverandør, redd for å svare telefonen? Har dere stupt dødstrøtte i seng og likevel ikke fått blund på øynene? Har dere kvidd dere til å begynne på en ny dag med endeløst men fåfengt arbeid med å berge stumpene av livsverket deres?

I en slik situasjon, ville du turt å bestille 300 halmballer til en sum på 250-300.000 kr inkludert frakt, uten å vite når du vil få råd til å betale dette?

Dette må gjøres: Regjeringen må snarest gjøre det klart at forskudd på avlingsskadeerstatning vil bli utbetalt snarest mulig, etter satser som er i samsvar med prisnivået på fôr. Normtall for grovfôravling må oppdateres til mer reelle tall for det moderne landbruket. Penger må på bordet NÅ!

Felleskjøpet må gå mer direkte inn i grovfôromsetningen. La de desperate kjøperne slippe å bruke dagevis i telefonen for å finne en selger. Garanter for kjøp av all halm i Trøndelag og lei

inn entreprenører til å berge det som er mulig. Start eget salg av halm så kjøperen kan ta en telefon. Etabler en kredittordning.

Tine og Nortura: Etabler en ordning med forskuddsbetaling på kjøtt og melk etter søknad evt en garanti overfor Felleskjøpet og andre grovfôrselgere for grovfôrkjøp. Vurder vektgrenser og prisløyper så ikke unødige fôr brukes til dyr som uansett skal slaktes. Jobb knallhardt med butikkjedene for å tilpasse kampanjetider og prioritere norske produkter.

Samvirkene er ikke foretak etablert bare for å tjene mest mulig penger, men for å være et redskap for bonden. Bli det redskapet vi trenger, NÅ!

Oddvar Mikkelsen, Møre og Romsdal Bondelag

7.14 F:

17. august: Innspill til krav om krisepakke fra Møre og Romsdal

Norges Bondelag ba fylkesbondelagene komme med synspunkter på krav om krisepakke. Fylkesstyret kom med innspill på e-post, og fylkeslaget sendte 17. august dette dokumentet til næringspolitisk avdeling i Norges Bondelag:

1. Vi støtter forslag om å heve satsen for avlingsskade for gras til egen fôrproduksjon.
Begrunnelse: Enkelt å innføre.
2. Vi ønsker ikke å innføre fraktordning for grovfôr/halm.
Begrunnelse: Tilsvarende ordning for kraftfôr er omfattende. Tiltaket er krevende å innføre og er samtidig ikke treffsikkert nok.
3. Primært ønsker vi individuell vurdering av normalavling og skadeomfang. Hvis dette blir for krevende å innføre ønsker vi sekundært en gjennomgang av normtallene for avlingsstørrelse.
Begrunnelse: For å treffe dem som mest rammet av tørken er det nødvendig med individuell vurdering av normavling.
4. Vi støtter forslag om å gi erstatning for avlingsskade på innmarksbeite.
Begrunnelse: Dette utgjør mye for mange bønder.
5. Erstatningstaket bør økes forholdsmessig dersom satsene for avlingsskade heves.
6. Tiltak gjennom SMIL-ordningen med arbeidsfrist i år, må greit kunne få utsettelse hvis det skyldes tørken.

7.15. Drøftings- og orienteringssaker i forkant av årsmøterunden:

Det ble orientert om følgende saker (Ikke vedtakssaker) Jfr også referatsaker ovenfor:

- **Tørkesommer:** (Jfr også referatsaker ovenfor og tilsendte presseklipp til styret)
Orientert om hva som er gjort i sommer, og status/situasjonen for de ulike produksjoner i fylket. Hektisk sommer for fylkesleder, bl.a. mange telefoner og mediakontakt.
Viktig å få fram det gode og viktige arbeidet alle ledd i Norges Bondelag har gjort.
- **Gjødselvarerforskrift:** Høring trolig etter jul. Arnar i arbeidsgruppe i NB. Mye fokus på Rogaland. Mange fylkeslag er opptatt av spredetidsvinduet.
- **Videreføring av arbeid med hjorteforvaltning**
Se kommentarer i referat ovenfor til møtet 27. juni om hjort på Fylkeshuset. Molde.
- **Oppfølging brev til kommunene: Økt fokus på driveplikt**
Bør sende ut oppfordring til lokallagene etter årsmøterunden – i november.
- **Videreføring av arbeid med rovdyr.**
Fylkesleder orienterte, bl.a. om referatsakene 7.11. og 7.12 ovenfor
- **Beiteprosjektet**
Mål bli ferdig med prosjektet i løpet av året. Fagartiklene bør spres på hjemmesider.
- **Innspill på partiprogrammene**
SV og Ap har fått innspill fra fylkeslaget. Fylkeslaget sender også til andre partier.
- **Landbruk 21:** Arbeides med søknad som skal koordineres med Trøndelag. Målet er å få ei prosjektstilling i Møre og Romsdal.

SAK 23/2018: Årsmøterunden i lokallaga – styrets deltakelse, tema og plansjer

Vedlegg: Oversikt over besøk på årsmøter i lokale Bondelag 2013, 2014, 2015, 2016 og 2017
Styrets deltakelse i lokallagsårsmøtene 2018

Vedtak:

Med bakgrunn i gjennomføringskostnader ønsker styret å videreføre opplegget fra i fjor om å redusere kostnadene i forbindelse med avvikling av lokallagsårsmøtene. Dette gjøres ved at styremedlemmene begrenser sin deltakelse mest mulig til lokallag i eget nærområde, og ved at de ansatte i større grad stiller som fylkeslagets utsending.

Plansjene gjøres ferdig med de innspill som kom fram på møtet.

Saksutredning:

Utkast til plansjer fra fylkeskontoret på aktuelle tema som kan brukes i foredrag på årsmøterunden ble presentert på møtet.

Styret kom med innspill til tema de mener det bør lages plansjer på.

Plansjene slutføres av fylkeskontoret for kort gjennomgang på styreturen i Akershus 4.-5. oktober

Før årsmøterunden i 2016 vedtok styret endringer i deltakelse på lokallagenes årsmøter. Det var begrunnet i stort pengeforbruk med gjennomføring av årsmøterunden. Styremedlemmene begrenser sin deltakelse til lokallag i eget nærområde.

Deltakelse på ett lokallagsårsmøte koster kr 2.200 i daggodtgjørsle + reise = ca kr 2500-3000

Årsmøtene i lokale Bondelag skal holdes i perioden 1. – 31. oktober. Lokale årsmøter er viktig arena for meningsutveksling mellom medlemmer og signal fra lokallaga inn til fylkesstyret.

Tidligere år har vi hatt styremøte i begynnelsen av september, og fordelt deltakelse på årsmøtene. Denne lista er så sendt ut til lokallagene rundt 15. september, da vi vet mange lokallag holder første styremøte om høsten i midten eller slutten av september for å fastsette bl.a. dato for årsmøtet i oktober. I år er det ikke styremøte før 26. september, og det kan derfor for noen lokallag være for seint i forhold til planlegging av årsmøtet m.m. Styrets deltakelse er derfor i år satt opp via e-postutveksling mellom styret og kontoret.

Styrets deltakelse, meldingsskjema om valg, rapport lokallagsarbeid og aktivitetsmidler, forslag på innkalling og sakliste til årsmøte, adresseetiketter og medlemslister er sendt lokallagene 19. september.

Lokallagene tar direkte kontakt med oppsatt styremedlem/ansatt og avtaler tid for årsmøtet i oktober.

SAK 24/2018: Fylkeslagets økonomi – rapport pr 25. september 2018

Vedlegg: Regnskap mot budsjett og kommentarer pr 25. september delt ut på møtet

Vedtak: Framlagt økonomirapport tas til orientering.

Regnskap 2018 Avdeling	Regnskap 2017	Budsjett 2018			Regnskap 25.09.2018		
		Inntekter	Kostnader	Netto	Inntekter	Kostnader	
8101 Generelt	802 455	814 000	0	814 000	795 640	16 492	779 148
8103 Fylkesleder	-50 254	313 000	313 000	0	313 000	124 632	188 368
8105 Opplæring tillitsvalgte	74 969	112 000	82 000	30 000	112 000	22 940	89 060
8110 Styret	-400 726	0	400 000	-400 000	0	192 774	-192 774
8112 Ledermøtet	-72 872	0	131 000	-131 000	0	0	0
8113 Årsmøtet	-139 589	0	150 000	-150 000	0	147 527	-147 527
8119 Valgmennda	-28 008	0	30 000	-30 000	0	24 884	-24 884
8120 Evaluering RMP	0	0	0	0	0	0	0
8122 Landbrukskonferansen	-2 842	115 000	115 000	0	121 143	121 245	-102
8123 Matfestivalen	-25 535	0	0	0	0	12 000	-12 000
8124 Gjødselfhåndtering	0	0	0	0	0	0	0
8125 Utadretta informasjon	-2 775	0	40 000	-40 000	0	16 413	-16 413
8126 Fortsatt gardsdrift	0	0	0	0	0	0	0
8128 Bedre og økt beiting	0	0	0	0	128 750	0	128 750
8129 HMS-seminar	-16 670	0	0	0	0	0	0
8130 Refusjoner	32 000	0	0	0	0	0	0
8131 Støtte og gaver	-5 468	0	0	0	0	980	-980
8132 Unge bønder	0	100 000	100 000	0	42 220	150 117	-107 897
8135 Møter og kurs.	-44 224	0	43 000	-43 000	0	27 603	-27 603
8136 Kurs- og arrangementsutg.	-50 530	0	50 000	-50 000	13 574	22 850	-9 276
8138 Gjernesprosjektet	0	0	0	0	0	0	0
8140 Aktive lokallagsmidler	480	195 000	195 000	0	0	4 760	-4 760
	70 411	1 649 000	1 649 000	0	1 526 327	885 217	641 110

Økonomirapport 25.09.2018

Avdeling 8103 Fylkesleder: Alle reiseregninger mangler.

Avdeling 8105 Opplæring tillitsvalgte: Deltageravgift på kr 11 000 og reise for 5 stk. på kurs i landbrukspolitikk. Reise til kurs i bruk av sosiale medier.

Avdeling 8110 Styret: Mange reiseregninger mangler

Avdeling 8113 Årsmøtet: Vi har spart kr 3261 i forhold til budsjett

Avdeling 8125 Utadretta informasjon: Vi har kjøpt 2 nye rollup. Standleie på Dyregod.

Avdeling 8132 Unge bønder: Vi har ikke fått tilskudd fra Fylkesmannen. Norges Bondelag, Felleskjøpet, Tine og Nortura skal bidra til kostnadsdekning.

Avdeling 8135 Møter og kurs

Utbetaling til Anne Katrine – Jordvernforeningen og skoleutvalget Gjermundnes.

Avdeling 8136 Kurs- og arrangementsutgifter

Tilskudd på kr 13 574 til Jordvern Møre og Romsdal er betalt inn til Møre og Romsdal Bondelag, og deretter overført til Jordvern Møre og Romsdal.

Avdeling 8140 Aktive lokallag: Betalt maten i fagmøte arrangert av Skodje Bondelag.

SAK 25/2018: Oppfølging i Møre og Romsdal av prioriterte saker 2018/2019 i Norges Bondelag

Vedlegg: Prioriterte saker for Norges Bondelag 2018/2019

Vedtak: Det som kom fram i styremøtet blir tatt hensyn til i fylkeslagets planlegging av aktiviteter 2018/2019.

Saksutredning

Foruten arbeidsplan vedtatt på fylkesårsmøtet i Møre og Romsdal Bondelag i mars 2018 vedtar styret i Norges Bondelag hvert år hvilke saker som skal være de viktigste i kommende arbeidsår. **Se vedlegg.**

Disse sakene skal også være retningsgivende for fylkeslagas planer, og skal drøftes hvert år på et fylkesstyremøte. Samtidig er Norges Bondelags arbeidsfelt svært omfattende, og mange saker som ikke er blant de prioriterte må løses når de oppstår.

Styret i Norges Bondelag drøftet på sitt styremøte juni hvilke saker de vil prioritere i 2018/2019. Norges Bondelag valgte å prioritere følgende:

1. Næringspolitikk	Kommentarer i styret M&R Bondelag
A. Bedre dyrevelferd	<ul style="list-style-type: none"> • Det arbeides med program i NB, vi følger opp når det kommer • Invitere repr fra Mattilsynet på ledermøtet. Drøfte om vi skal ta opp igjen tråden samarbeidsopplegget med Mattilsynet i Midt-Norge • Vi være tydelige på å definere hva som er godt nok. Vi må tørre si ifra. • Opplever at dyrevelferdsspørsmålet har fokus på å redusere kjøttforbruket, som kan ha betydning for markedet vårt og vårt omdømme. • Distribudere beredskapsplakater for næringa • M&R ha beredskapsplan for matforsyning?
B. Bedre markedsbalansering/produksjonsregulering	<ul style="list-style-type: none"> • Hadde debatt på Dyregoddagane i Gjemnes i september • Temaet blir tatt opp i Midtnorsk Landbruksråd i Størdal i november. • Vi skal ha med innspill til jordbruksforhandlingene med fokus på ulike tiltak for kjøttslagene.
C. Klimaforhandlinger som sikrer norsk matproduksjon	<ul style="list-style-type: none"> • Oddvar, Arnar og Rose sterkt påkoblet, og denne rollen skal vi fortsatt ha. Bl.a. om klimaberegningsmodeller. • NB har ansvar i denne saka, ikke fylkeslagene
D. Rovdyr – sikre beitebruk	<ul style="list-style-type: none"> • Kan og det gjøres mye i fylkeslagene. • Møre og Romsdal Bondelag har godt samarbeid med Trøndelag. • Atle sterkt påkoblet i rovdysaka
E. Gjødselforskriften revisjon	<ul style="list-style-type: none"> • Ta tak i saka når kommer på høring. • Arnar er med i arbeidsgruppe i NB.
F. Styrke jordvernet	<ul style="list-style-type: none"> • Vi har kanalisert arbeidet gjennom jordvernforeninga. Atle er sekretær
G: Hjorteforvaltning	<ul style="list-style-type: none"> • Dette eget punkt i M&R Bondelag, jfr referatsak fra møte 27. juni
2. Kommunikasjon	
A. Øke forståelsen av landbrukets betydning	<ul style="list-style-type: none"> • Er et kontinuerlig arbeid gjennom hele året i alt Bondelaget gjør. • Betydninga vår i <u>samfunnsberedskapen</u> bør være med i eget punkt. • Samarbeid med FARM. Alliansebygging.
B. Kommunikasjon, påvirkning og valg 2019	<ul style="list-style-type: none"> • Har sendt innspill og begynt med noen politiske partier
3. Organisasjonsutvikling	
A. Sikre god organisasjonsprosess	<ul style="list-style-type: none"> • Etterlyser at sentral ledelse i NB bruker fylkesleddene mer aktivt. • Og vi må bruke lokallagene på samme måte.
B. Opplæring av tillitsvalgte	<ul style="list-style-type: none"> • Holder organisasjonskurs i november
C. Bedret beredskap på gården og bondens helse	<ul style="list-style-type: none"> • Fokuserer mer på å gjennomføre Tryggere sammen i lokallagene. • Temaet bør nevnes på skattekurset for regnskapsførere